

Spolufinancováno
Evropskou unií

4 Východiska pro strategickou část

4.1 Vymezení problémových oblastí a klíčových problémů

Následující tabulky stručnou formou popisují základní problémy a potřeby vzdělávacího systému Prahy 1. Pro formulaci uvedených závěrů byly využity veškeré analytické poznatky a zdroje, vč. informací z pracovních skupin. Na definované problémy a potřeby následně navazují cíle a opatření rozpracovaná ve Strategickém rámci MAP.

Tabulka 23 Priorita 1 Kvalita předškolního a základního vzdělávání – problémy a potřeby

Slabá stránka	Problém	Potřeba
1. Nedostatečné a nemoderní vybavení technologiemi a nedostatečné prostory pro výuku jazyků, matematiky, polytechnických oborů a využití moderních ICT ve výchově a výuce.	<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobě naplněné, tj. nedostačující kapacity v předškolním a základním uměleckém vzdělávání. Nedostatečná komunikace, nespolupráce subjektů a organizací z oblasti formálního, neformálního, zájmového a volnočasového vzdělávání (= chybí prostor a vazby pro vzájemnou koordinaci aktivit, programů a služeb), izolovanost organizací. 	Podpora pedagogických pracovníků – zajištění kvalitních výukových metod pro pedagogy se zaměřením na klíčové kompetence a jejich rozvoj ve všech předmětech; zajištění motivace pracovníků; poskytnutí metodické podpory pro zajištění potřebných pedagogických dovedností a znalostí.
2. Nedostatečná spolupráce, vazby škol a ostatních organizací působících ve vzdělávání (např. NNO, knihoven apod.).	<ul style="list-style-type: none"> Zvyšující se nároky na pedagogické pracovníky při jejich neadekvátní (finanční) motivaci. Nedostatek kapacit a příležitostí pro sdílení dobré praxe a vzájemnou výměnu zkušeností mezi pedagogy. 	<p>Lepší provázání vzdělávacího systému, tj. mezi jednotlivými stupni vzdělávání, lepší dostupnost, sdílení informací, zlepšení postavení pedagogických i nepedagogických pracovníků ve školách a ostatních zařízeních.</p> <p>Propojování znalostí a dovedností pracovníků různých organizací s cílem rozvoje dětí a žáků dle jejich individuálních potřeb a pro zajištění kontinuálního rozvoje jejich dovedností, získávání, ověřování a rozvoj znalostí v praxi.</p>
3. Absence platforem (vhodných příležitostí) pro vzájemné sdílení, spolupráci, příp. řešení problem.		Vytvoření platforem pro komunikaci a spolupráci, sdílení informací, zdrojů a vybavení s akcentem na potřeby dětí a žáků.
4. Negativní vlivy nerezidenčních funkcí města na celkovou populaci.	<ul style="list-style-type: none"> Snižování počtu obyvatel v centru HMP, vč. MČ Praha 1. 	<p>Zachování vhodných podmínek pro život v centrální části Prahy, vč. udržení a rozvoje kvalitní nabídky vzdělávání jako předpokladu pro udržení mladých rodin v území.</p> <p>Modernizace zařízení a vybavenosti za účelem zvyšování kvality ve výchově a vzdělávání a zlepšení podmínek pro inkluzi a zavádění nových forem ve výuce a vzdělávání, vč. zaměření na klíčové kompetence</p>

Tabulka 24 Priorita 2 Infrastruktura pro předškolní a základní vzdělávání – problémy a potřeby

Slabá stránka	Problém	Potřeba
1. Absence bezbariérových řešení v objektech mateřských, základních a základních uměleckých škol, nedostatek stavebně oddělených a kvalitně vybavených a modernizovaných prostor pro (vnitřní) diferenciaci a individualizaci vzdělávání a výchovy, historické zatížení škol (vystavěných dle zcela jiných hygienických a požárních předpisů).	<ul style="list-style-type: none"> • Zařízení jsou umístěna v historických objektech a budovách, konstruovaných dle pravidel a požadavků poplatných době. • Nevhodné vnitřní uspořádání prostor s ohledem na moderní trendy a potřeby výchovy a vzdělávání. • Absence bezbariérovosti zařízení a objektů. 	<p>Modernizace zařízení a vybavení s ohledem na současné i budoucí požadavky.</p> <p>Pečlivé plánování a realizace investic do modernizace vnitřních prostor za účelem vzniku potřebných prostor, vč. relaxačních prostor, sportovních a kulturních zařízení/prostor v objektech škol, odborných učeben – dílen, učeben pro výuku klíčových kompetencí atp.</p>
2. Nedostatečná spolupráce, vazby škol a organizací působících v zájmovém, neformálním a volnočasovém vzdělávání – nesdílení infrastruktury (nedostatečné využití infrastruktury i pro akce/aktivity jiných organizací).	<ul style="list-style-type: none"> • Fyzické umístění (tj. dislokace) jednotlivých stupňů vzdělávání. • Neprovázanost jednotlivých stupňů vzdělávání, která neumožňuje kontinuální rozvoj znalosti a dovedností dětí a žáků. • Fyzické limity pro rozvoj vzdělávacích aktivit organizace dané absencí vhodných prostor. • Chybějící informace a platformy pro jejich sdílení. 	<p>Plánování a realizace takových investic, které umožní využití objektů a zařízení více vzdělávacími organizacemi tak, aby byly lépe propojeny jednotlivé stupně vzdělávání.</p>
3. Nedostatečné kapacity (objektů) škol (zejména MŠ a ZUŠ).	<ul style="list-style-type: none"> • Kapacitně nevyhovující zařízení. • Finanční náročnost pronájmu prostor v dalších zařízeních. • Absence potřebného vybavení. 	<p>Investice do objektů a zařízení mateřských škol, základních škol a základních uměleckých škol.</p> <p>Vytipování dalších vhodných objektů pro umístění provozů MŠ a ZUŠ, splňujících potřebné nároky a požadavky (bezbariérovost, stavebně-konstrukční řešení – např. hluková izolace, bezpečnost, dostupnost venkovních prostor atp.).</p>

Tabulka 25 Priorita 3 Speciální vzdělávací potřeby žáků – problémy a potřeby

Slabá stránka	Problém	Potřeba
<p>1. Nedostatek počtu odborníků školních poradenských pracovišť pro spolupráci s rodiči, poskytování podpory pedagogům, nedostatek PP ve třídách I. st. ZŠ, kde se vyskytuje široké spektrum žáků (od nadaných po žáky s podpůrnými opatřeními) – pozice asistent pedagoga, druhý pedagog.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek odborníků na lokálním trhu práce. • Nedostatečná motivace daná velmi nízkým finančním hodnocením a sociálním statusem pracovníků zejména v základním vzdělávání. • Nároky ze strany rodičů ovlivněné nedostatkem informací, a často i tlakem médií. • Vysoké nároky spojené s integrací a inkluzí kladené jak na pedagogické pracovníky, tak vedení škol. • Různorodost cílových skupin individuální integrace a inkluze (od mimořádně nadaných dětí a žáků po děti a žáky-cizince). 	<p>Realizace aktivit zaměřených na rozvoj spolupráce mezi vzdělávacími organizacemi ale i dalšími – zejména neziskovými, založených na poskytování služeb pro stejné cílové skupiny.</p> <p>Koordinace cílů a aktivit napříč organizacemi pracujícími s dotčenými cílovými skupinami.</p> <p>Přenos zkušeností, znalostí a dovedností v práci s cílovými skupinami mezi jednotlivými organizacemi – sdílení zkušeností nejen uvnitř vzdělávacího systému, ale i s dalšími organizacemi.</p> <p>Osvěta a vzdělávání.</p>
<p>2. Nedostatečné provázání organizací a jejich aktivit v oblasti integrace dětí a žáků se SVP, cizinců, žáků s OMJ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Absence, či nedostatečné využití, vhodných komunikačních platforem ve veřejném prostoru (pod vedením města). • Neprovozánost vzdělávacího systému, která neumožňuje kontinuální rozvoj znalosti a dovedností dětí a žáků. • Odrůženost většiny neziskových organizací pracujících s danými cílovými skupinami od vzdělávacího systému, tj. jejich nezapojení do řešení problémů dětí a žáků. 	<p>Podpora spolupráce s rodiči.</p> <p>Aktivity na zvyšování kreditu pedagogických pracovníků.</p> <p>Vyhledávání a aplikace motivačních nástrojů.</p> <p>Spolupráce s vysokými školami za účelem zkvalitnění profesní přípravy budoucích pedagogických pracovníků.</p> <p>Rozvoj aktivit DDM v návaznosti na aktivity mateřských a základních škol a ostatních organizací, vč. neziskových, využití prostoru pro společné aktivity a setkávání.</p>

Spolufinancováno
Evropskou unií

<p>3. Nedostatečná znalost a využití metod a prostředků ICT, absence znalostí a dovedností potřebných pro kvalitní výchovu a vzdělávání dětí a žáků, vč. dětí a žáků se SVP a jejich inkluze do kolektivů.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kvalita profesní přípravy pedagogických pracovníků – absence moderních metod ve vysokoškolských programech.• Překotný vývoj ICT, na který nemohou školy ve své infrastruktuře ani personálně dostatečně rychle reagovat – absence finančních prostředků, ale i znalostí.	<p>Podpora spolupráce s odborníky, vzdělávání pedagogů.</p> <p>Investice do zařízení a vybavení.</p> <p>Podpora budování učících se komunit učitelů.</p>
--	---	--

Tabulka 26 Priorita 4 Školy a městská část – problémy a potřeby

Slabá stránka	Problém	Potřeba
1. Nedostatečná funkčnost Školských rad, formalismus a jejich malý vliv na kvalitu poskytovaného vzdělávání.	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikační bariéry mezi školami a rodiči. • Vysoké pracovní vytížení rodičů. • Nízká potřeba angažovat se ve věcech veřejných, respektive na principu dobrovolnosti. • Absence dovedností škol pro lepší spolupráci a komunikaci s rodiči. • Nepochopení a nesprávné uchopení rodičovských sdružení a organizací na straně škol i rodičů. • Absence informací na obou stranách. 	<p>Osvěta a vzdělávání všech dotčených skupin, vč. rodičů.</p> <p>Podpora otevřenosti škol a škol jako center komunitního života (tj. nejen vzdělávání).</p> <p>Osvětové a informační činnosti realizované místní správou.</p>
2. Stále ještě nízká míra zapojování žáků do života školy.	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek zkušeností, velká vyčerpávanost pedagogických pracovníků vs. časová náročnost plánování aktivit na zapojování žáků do života školy. 	<p>Návrh nových aktivit zaměřených na zapojování žáků do života školy v návaznosti na investice do infrastruktury a vybavení (např. zapojení do provozu knihovny apod.).</p>
3. Nedostatečné propojení škol s reálným životem, trhem práce, okolím, „komunitou“ (společností), nedostatečné podmínky pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí.	<ul style="list-style-type: none"> • Specifikum pracovního trhu v MČ Praha 1 a de facto obecně v HMP. • Nedostatek kariérových poradců. Řešení ad hoc a okrajově. • Nedostatek finančních prostředků na pracovní pozici kariérového poradce. • Zdánlivá „vzdálenost“ základního vzdělávání od trhu práce. 	<p>Vznik a rozvoj aktivit DDM v návaznosti na moderní technologie a trendy.</p> <p>Podpora škol v oblasti kariérového poradenství a navazování kontaktů s trhem práce, vč. středních škol a zaměstnavatelů.</p> <p>Podpora umístování a rozvoje mimoškolních aktivit do prostor základních škol (mimo jiné v návaznosti na investice do jejich infrastruktury a vybavení).</p>

4.2 Vymezení prioritních oblastí rozvoje v řešeném území

Na základě dostupných kvalitativních a kvantitativních údajů byly zachovány následujících priority spolupráce aktérů MAP, stanovené již v předcházejících fázích místního akčního plánování:

Priorita 1 Kvalita předškolního a základního vzdělávání
Priorita 2 Infrastruktura pro předškolní a základní vzdělávání
Priorita 3 Speciální vzdělávací potřeby žáků
Priorita 4 Školy a městská část

Tyto priority jsou formulovány tak, že vystihují potenciál celého spektra současných potřeb aktérů vzdělávání, škol a dalších relevantních organizací na území Prahy 1. Stanovené priority jsou dále rozpracovány do dílčích cílů s uvedením jejich popisu a možných aktivit/opatření a indikátorů pro měření pokroku.

4.3 SWOT-3 analýza prioritních oblastí rozvoje v řešeném území

Závěry jednotlivých SWOT, ale i SWOT za jednotlivé priority spolu často úzce souvisí. Některé skutečnosti, jako např. přítomnost dětí a žáků se SVP a OMJ, lze také hodnotit jako hrozbu, ale i jako příležitost. Z dosavadních rozhovorů vyplývá, že tuto skutečnost lze zajímavým a účinným způsobem zakomponovat do výchovy i vzdělávání. I další oblasti spolu ale velmi souvisí a jejich přiřazení k jediné prioritě je velmi obtížné – jde např. o legislativní požadavky a nároky, vybavenost a infrastrukturu, stav objektů atp.

Ne všechny silné a slabé stránky se také jednoznačně týkají každé školy a organizace, které tvoří vzdělávací systém v Praze 1. Do SWOT-3 analýz byla tedy zavedena taková tvrzení, která vzdělávací prostředí v Praze 1 nejlépe postihují jako celek. Dílčí nedostatky, problémy, potřeby, silné i slabé stránky jsou následně řešeny tematicky v pracovních skupinách a slouží mimo jiné jako nezbytný vstup pro návrh konkrétních aktivit, projektů a akcí.

Priorita 1 Kvalita předškolního a základního vzdělávání	
Silné stránky	Slabé stránky
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kvalitní pedagogické sbory disponující bohatými znalostmi a zkušenostmi, kvalitní vedení mateřských, základních a základních uměleckých škol. 2. Příklady dobré praxe v oblasti spolupráce ZŠ a MŠ s dalšími subjekty (např. knihovny, PPP, neziskové organizace, Pedagogická fakulta UK atp.). 3. Připravenost a ochota organizací formálního, neformálního, zájmového a volnočasového vzdělávání ke spolupráci za účelem zlepšení vzdělávacího prostředí pro děti, žáky, učitele i rodiče. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatečné a nemoderní vybavení technologiemi a nedostatečné prostory pro výuku jazyků, matematiky, polytechnických oborů a využití moderních ICT ve výchově a výuce. 2. Nedostatečná spolupráce, vazby škol a ostatních organizací působících ve vzdělávání (např. NNO, knihoven apod.). 3. Nedostatek či nedostatečné využití platform (vhodných příležitostí) pro vzájemné sdílení, spolupráci, příp. řešení problémů.
Příležitosti	Hrozby
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tradice vzdělávání, atraktivní školy s dobrou pověstí a vysokou atraktivitou, profilace škol. Multikulturní prostředí, děti a žáci – cizinci, děti a žáci s OMJ. 2. Rodiče, prarodiče, občané ochotní zapojit se do života školy (např. čtení v MŠ), další aktivní organizace ochotné ke spolupráci (např. Univerzita Karlova, neziskové organizace, dětské pěvecké a umělecké sbory apod.). 3. Možnosti využití rozličných grantů a dotací, cílených na zvyšování kvality vzdělávání. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatek kvalifikovaných a kvalitních pedagogů, nedostatek absolventů pedagogických fakult, stárnutí pedagogických sborů v MŠ, ZŠ i ZUŠ. 2. Nízká informovanost (škol, rodičů, dětí) o široké avšak nekoordinované nabídce aktivit v oblasti volnočasového, neformálního a zájmového vzdělávání. 3. Překotný a turbulentní vývoj technologií způsobující nepředvídatelné změny na trhu práce s dopady na způsoby přípravy a vzdělávání (výuky) dětí a žáků (chybí kvalitní a systematické vzdělávání a podpora pedagogů, kteří na tyto změny musí být připraveni jako první).

Priorita 2 Infrastruktura pro předškolní a základní vzdělávání	
Silné stránky	Slabé stránky
<ol style="list-style-type: none"> 1. Neustálá snaha o zvyšování kvality prostředí, investiční činnost škol a zřizovatelů. 2. Úsilí MČ Praha 1 o podporu, rozvoj a další činnost DDM/SVČ Jednička - centra volnočasových aktivit s provozem navazujícím a doplňujícím aktivitu škol a organizací poskytujících volnočasové, zájmové a neformální vzdělávání. 3. Pokračování procesu místního akčního plánování rozvoje vzdělávání prostřednictvím projektu MAP IV. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absence bezbariérových řešení v objektech mateřských, základních a základních uměleckých škol, nedostatek stavebně oddělených a kvalitně vybavených a modernizovaných prostor pro (vnitřní) diferenciaci a individualizaci vzdělávání a výchovy, historické zatížení škol (vystavěných dle zcela jiných hygienických a požárních předpisů). 2. Nedostatečná spolupráce, vazby škol a organizací působících v zájmovém, neformálním a volnočasovém vzdělávání – nesdílení infrastruktury (nedostatečné využití infrastruktury i pro akce/aktivity jiných organizací). 3. Nedostatečné kapacity (objektů) škol (zejména MŠ a ZUŠ).
Příležitosti	Hrozby
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nevyužité objekty a prostory, příp. objekty v blízkosti škol aktuálně sloužící jinému účelu. 2. Dotační tituly na investice do vzdělávací infrastruktury. 3. Aktivity ostatních organizací a realizace strategických záměrů na podporu zájmu o polytechnické vzdělávání (např. projekt Polytechnická hnízda v rámci project IDZ). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatek prostředků na modernizaci prostor a vybavení škol (zastaralé vybavení, nezajištění bezbariérových přístupů, vysoké náklady na provoz, kapacitní omezení) a na odměnu pracovníků, na které jsou kladeny stále vyšší nároky. 2. Pravděpodobný budoucí úbytek dětí a žáků daný očekávaný poklesem populační křivky. 3. Prostorová omezení území MČ Praha 1 neumožňující další výstavbu, legislativní požadavky na objekty škol, památková ochrana objektů a regulace z ní vyplývající.

Priorita 3 Speciální vzdělávací potřeby dětí a žáků	
Silné stránky	Slabé stránky
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zkušenosti škol, vzdělávacích zařízení a ostatních organizací působících ve vzdělávání v oblasti vzdělávání a výchovy dětí se SVP, inkluze žáků (se SVP, OMJ apod.) do kolektivů (např. ZŠ JGJ, MŠ Revoluční, MŠ Opletalova, MŠ Masná atd.), spolupráce pracovníky PPP. 2. Zkušenosti se vzděláváním a výchovou nadaných dětí ve vybraných školách v území MČ Praha 1. 3. Působení školních poradenských pracovišť v některých školách, kvalitní spolupráce s pracovníky PPP. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatek počtu odborníků školních poradenských pracovišť pro spolupráci s rodiči, poskytování podpory pedagogům, nedostatek PP ve třídách I. st. ZŠ, kde se vyskytuje široké spektrum žáků (od nadaných po žáky s podpůrnými opatřeními) – pozice asistent pedagoga, druhý pedagog. 2. Nedostatečné provázání organizací a jejich aktivit v oblasti inkluze dětí a žáků se SVP, cizinců, žáků s OMJ. 3. Nedostatečná znalost a využití metod a prostředků ICT, nedostatek znalostí a dovedností potřebných pro kvalitní výchovu a vzdělávání dětí a žáků, vč. dětí a žáků se SVP a jejich inkluze do kolektivů.
Příležitosti	Hrozby
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zkušenosti a znalosti škol a organizací mimo území MČ Praha 1. 2. Granty, dotace a finanční podpora na zajištění potřebných personálních kapacit, podpora pedagogických pracovníků ze strany vedení škol (mediace, řešení problémů, komunikace). 3. Přítomnost organizací majících zkušenosti se vzděláváním a výchovou dětí a žáků se SVP (nízkoprahové kluby, příp. podobná zařízení, doučování, kroužky apod.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nesystematizovaná spolupráce s psychiatry, absence informací od rodičů, neadekvátní požadavky a očekávání, omezující možnost škol přijmout vhodná a potřebná opatření při práci s daným dítětem, žákem. 2. Růst počtu dětí a žáků s různými diagnózami a specifickými požadavky na výchovu a vzdělávání – nárůst požadavků na znalosti a dovednosti pedagogických pracovníků, potřeby posilování školních poradenských pracovišť. 3. Neustálá hrozba nesystémových legislativních změn. Nejistota finančního zabezpečení pracovníků školních poradenských pracovišť.

Priorita 4 Školy a městská část	
Silné stránky	Slabé stránky
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktivní přístup městské části; finanční podpora MČ pro zaměstnance zřizovaných MŠ, ZŠ, ŠJ a ŠvP; finanční podpora MČ na výjezdy dětí a žáků do vlastních 2 ŠvP. 2. Zájem o spolupráci ze strany škol a ostatních organizací (např. ZUŠ, PPP), připravenost ke sdílení zkušeností, informací, na realizaci společných aktivit. 3. Finanční podpora MČ – dotační program v oblasti volnočasových aktivit. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedostatečná funkčnost Školských rad, formalismus a jejich malý vliv na kvalitu poskytovaného vzdělávání. 2. Stále ještě nízká míra zapojování žáků do života školy. 3. Nedostatečné propojení škol s reálným životem, trhem práce, okolím, „komunitou“ (společností), nedostatečné podmínky pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí.
Příležitosti	Hrozby
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existující vazby a partnerství mezi školami navzájem a s organizacemi neformálního a zájmového vzdělávání. 2. Přítomnost a provoz volnočasového centra DDM v SVČ Jednička. 3. Finanční možnosti MČ k vytvoření nového dotačního programu v oblasti vzdělávání (např. podpora etické výchovy). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vnímání škol pouze jako míst mateřského a základního vzdělávání, nikoliv jako organizací a prostor pro „komunitní“ život a další aktivity přínosné nejen pro děti a žáky, ale i rodiče, místní organizace a „komunitu“. 2. Vysoké zákonné nároky na řízení a provoz organizací ve vzdělávání. 3. Neustálé změny v legislativě, někdy ne příliš jasná státní vzdělávací politika.

5 Analýza SWOT 3 v oblasti klíčových témat MAP IV

SWOT je zkratka z anglického originálu, kde S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti), T = Threats (Hrozby). SWOT je tedy zkratkou pro vnitřní silné a slabé stránky organizace a příležitosti a hrozby z přicházející obvykle z vnějšího prostředí. Závazným výstupem analýzy definovaným OP JAK v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část – Výzva akční plánování v území – MAP je SWOT-3 analýza pro každé z klíčových témat MAP IV (tj. alespoň tři silné stránky, tři slabé stránky, tři příležitosti a tři ohrožení). Povinně se každý příjemce projektu MAP IV musí zabývat následujícími třemi klíčovými tématy (dřívější terminologií „povinnými opatřeními“). Tato témata se musí odrážet v Návrhu priorit rozvoje vzdělávání a následně ve stanovených prioritách SR MAP. Jde o:

- 1. podporu moderních didaktických forem vedoucích k rozvoji klíčových kompetencí,**
- 2. rozvoj potenciálu každého žáka, zejména žáků se sociálním a jiným znevýhodněním,**
- 3. podporu pedagogických a didaktických kompetencí pracovníků ve vzdělávání a podporu managementu třídních kolektivů.**

Podpora moderních didaktických forem vedoucích k rozvoji klíčových kompetencí

Mateřské a základní školy

<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Školy již nyní hojně využívají moderní didaktické metody (skladba těchto metod napříč územím je dostatečně pestrá). + Všechny školy usilují o rozvoj v oblasti využívání moderních didaktických forem. + Dlouhodobé zkušenosti škol s DVPP a ochota pedagogů ke vzdělávání se a dalšímu osobnímu rozvoji. + Přítomnost zkušených ředitelů škol i pedagogů v území MAP. + Využití technologií, jako jsou tablety, počítače a interaktivní tabule, zlepšuje přístup k informacím a podporuje inovativní způsoby učení. 	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moderní didaktické metody mohou vyžadovat značné časové, personální i finanční investice (např. do moderních technologií). Pedagogové jsou ale již nyní značně vytíženi, hrozí jim syndrom vyhoření. - Efektivní využití moderních didaktických forem vyžaduje důkladné a kontinuální školení pedagogů, které nemusí být vždy dostupné, nebo dostatečně přínosné. Situaci komplikuje relativně malá zastupitelnost učitelů (nejmenší v oblasti předškolního vzdělávání). - Někteří pedagogové mají odpor ke změnám a v důsledku toho mohou preferovat tradiční osvědčené způsoby výuky. - Malé využití aktivit MAP ze strany MŠ. - Vyšší věk části pedagogických pracovníků.
<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Podpora v rámci projektu MAP IV, Místní akční plánování, sdílení, společné vzdělávání a rostoucí povědomí o moderních didaktických formách. Podpora dalších synergicky působících projektů, grantů a vládních programů. ? Růst dostupnosti kvalitních online vzdělávacích materiálů a platforem (např. databáze výstupů OP VVV a OP JAK) umožňuje učitelům snadnější využití moderních metod. ? Spolupráce s externími odborníky. ? Moderní didaktické formy umožňují přizpůsobení výuky individuálním potřebám a tempu každého dítěte a žáka. 	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Nedostatek finančních prostředků může omezit možnosti škol investovat do potřebných technologií a školení. ! Neustálý pokrok v technologii může způsobit, že nedávno zakoupené vybavení rychle zastarává. ! Ne všechny školy a žáci mají stejný přístup k moderním didaktickým metodám, popř. k potřebným technologiím, což může prohloubit rozdíly v kvalitě vzdělávání. ! Nedostatečná kvalita realizovaného DVPP. ! Nesprávné nebo nevhodné použití některé metody (např. nepřiměřenost věku dětí nebo žáků). ! Vyšší časové nároky moderních didaktických metod - nestihne se probrat všechno požadované učivo.

Analytický popis současného stavu identifikující problémové jevy:

Školy již nyní hojně využívají moderní didaktické metody. Nejpoužívanějšími formami v pořadí dle četnosti jsou didaktické hry, zážitková pedagogika, frontální výuka, individuální učení, situační metody diskusní metody, kooperativní učení. Při hodnocení znalostí dětí a žáků je využívána tradiční klasifikace, slovní hodnocení i formativní hodnocení. Školy rozvíjejí také vlastní sebehodnocení žáků a učí je s ním pracovat. Každá ze zapojených škol je svým zaměřením velmi specifická a jedinečná. V území je relativně malý počet škol, které jsou ale odlišně zaměřené. Jsou zde školy zaměřené na vzdělávání mimořádně nadaných žáků, školy zaměřené na výtvarnou výchovu, jazyky, matematiku, ale i školy speciální. Tomu odpovídá velká pestrost využívaných didaktických metod a postupů v území.

Mezi školami jsou zřetelné rozdíly vyplývající z jejich primárního zaměření. Mateřské školy využívají častěji slovní hodnocení dětí spolu s širokou paletou didaktických metod, základní školy využívají častěji frontální výuky ve spojení s tradiční klasifikací. Malostranská základní škola při rozšiřování portfolia didaktických metod využívá úzkého propojení a spolupráce s Malostranským gymnáziem a využívá hojně např. badatelskou (konstruktivistickou) výuku. Velmi specifické jsou potřeby ZUŠ a škol speciálních, kde speciální školy mají snahu využívat co nejvíce moderní didaktické metody, ale narážejí na nedostatek vhodných materiálů pro práci s dětmi a žáky se zrakovým, sluchovým či jiným specifickým postižením.

Všechny školy usilují o rozvoj v oblasti využívání moderních didaktických forem, nejčastěji jde o prožitkové učení, vyšší míru využití a zapojení moderní IT technologie do výuky, tandemovou (párovou) výuku, vrstevnické učení a kritické myšlení. Školy očekávají, že využití širší palety moderních didaktických forem zefektivní vyučovací proces, přispěje k vyšší motivaci dětí a žáků i k efektivnějšímu zvnitřnění získaných poznatků.

Jako negativum školy v území vnímají především vyšší časovou náročnost těchto metod. Tato náročnost se projevuje v oblasti přípravy a následné reflexe výuky. Vyšší nároky

kladou moderní metody hlavně na pedagogy, u nichž se zvyšuje riziko vzniku syndromu vyhoření. Sekundárně je toto negativum umocňováno poměrně velkým rozsahem učiva, které je třeba probrat. Při důsledné snaze o maximální využití moderních metod a forem tedy hrozí, že se nestihne probrat a dostatečně procvičit všechno požadované učivo. Pokud budou správně a s rozmyslem aplikovány vhodné didaktické metody, přiměřené věku a schopnostem dětí/žáků, neočekávají školy negativní dopady na děti či žáky. Očekávají spíše zefektivnění vyučovacího procesu ve vztahu k dosažení lepších výsledků při práci s dětmi a žáky se SVP. Z projektu MAP IV by školy v oblasti moderních didaktických forem uvítaly hlavně podporu v oblasti DVPP, sdílení inspirativní praxe mezi školami na Praze 1 a externí podporu pro metodiky, vedoucí předmětových skupin apod.

Možné řešení:

Podpora moderních didaktických forem v základních a mateřských školách představuje významnou příležitost pro zlepšení kvality vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí dětí a žáků. Úspěch této iniciativy však závisí na překonání finančních a technických překážek, poskytnutí adekvátního školení pro učitele a zajištění rovného přístupu ke vzdělávání a k moderním vzdělávacím technologiím pro všechny děti a žáky. Právě v této oblasti se otevírá příležitost pro větší využití projektu MAP IV k podpoře povědomí o moderních didaktických metodách a jejich aplikaci, k podpoře spolupráce škol, sdílení zkušeností a společnému vzdělávání pedagogů.

Rozvoj potenciálu každého žáka, zejména žáků se sociálním a jiným znevýhodněním

Mateřské a základní školy

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> + Individuální přístup ke každému žákovi při výuce. + Zpracovaný systém podpory žáků se SVP ve škole. + Podpora školního speciálního pedagoga (v ZŠ). 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezervy v práci s nadanými žáky – tolik se soustředíme na žáky s problémy, že už někdy nezbývá čas a síly na práci s nadanými dětmi. - Na základě dosavadních zkušeností už někteří vyučující nejsou ochotni inkluzi aktivně podporovat, mají velmi negativní zkušenosti. - Nedůvěra v DVPP v oblasti inkluze, získat doporučení na kvalitní školení nejen v teoretické rovině.
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Snížení počtu žáků ve třídě, větší prostor pro společné výchovné aktivity, dostatečná podpora asistenty pedagoga, speciálního pedagoga a psychologa. ? Úspěch žáků se SVP v dalším studiu a reálném životě – kladná zpětná vazba pro pedagogy. ? Posílení počtu asistentů pedagoga a také větší využití školních asistentů pro žáky více ohrožené školním neúspěchem, např. žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně žáků s OMJ (financování z ESF). 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Náročná administrativa při inkluzi, únava, deziluze vyučujících, pochybnosti, zda vůbec má jejich práce smysl. ! Omezená možnost individuálního přístupu vzhledem k počtu žáků. ! Nedostatečná spolupráce s rodinami s nižším socioekonomickým statutem. ! Nedostatek kvalifikovaných pedagogických pracovníků, asistentů pedagoga, speciálních pedagogů, psychologů atd.

Analytický popis současného stavu identifikující problémové jevy:

Toto klíčové téma MAP IV úzce souvisí s inkluzivitou vzdělávacího systému. Inkluzivní vzdělávání je z definice přístupné a přizpůsobené všem dětem, žákům i studentům bez ohledu na jejich individuální potřeby, rozdíly nebo omezení. Hlavní cíle inkluzivního vzdělávání jsou:

- Zajistit, aby každé dítě, žák či student měl příležitost dosáhnout svého plného potenciálu,
- Podporovat sociální soudržnost společnosti tím, že se různé skupiny dětí, žáků či

studentů učí společně v jednom prostředí.

Inkluzivita vzdělávacího systému je nejčastěji chápána ve vztahu k dětem s potřebou podpůrných opatření, což jsou děti veřejností zpravidla vnímané jako děti „problémové“. Avšak zdaleka se netýká pouze jich. K cílovým skupinám inkluzivního vzdělávání náleží i děti a žáci nadaní a mimořádně nadaní, děti a žáci cizinci, děti a žáci s OMJ, děti a žáci se zdravotním postižením a znevýhodněním, děti a žáci s odlišným socio-kulturním prostředím. Z toho vyplývá, že pedagogové jak mateřských, tak základních škol potřebují ovládat celé spektrum metod a způsobů pro práci s kolektivem i jednotlivci, a musí mít také dostatečnou podporu ze strany odborníků (např. školního psychologa, speciálního pedagoga apod.). Ne všechny školy v území Prahy 1 však disponují úplným školním poradenským pracovištěm. Základním, a v omezené míře (dle možností) i mateřským, školám poskytují podporu pracovníci pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Spolupráce probíhá na velmi dobré úrovni. Problematické je ovšem veliké vytížení pracovníků na všech stranách s dopadem na rychlost možného řešení. Přebujelá administrativa, časová náročnost práce a nedostatečné finanční ohodnocení komplikují řešení stávajícího nedostatku pracovníků v PPP.

Inkluzivní vzdělávací systém je zásadní pro dosažení rovnosti a spravedlnosti ve vzdělávání, což přispívá k celkové sociální soudržnosti a rozvoji společnosti. Inkluzivní vzdělávání podporuje rozvoj empatie, tolerance a vzájemného respektu mezi dětmi, žáky či studenty. Ti mohou v inkluzivních prostředích dosahovat lepších vzdělávacích výsledků díky individualizované podpoře.

Školy v území MČ Praha 1 dle svých reálných možností usilují o maximální podporu rozvoje potenciálu všech žáků, nadaných i znevýhodněných a využívají k tomu podporu školních poradenských pracovišť. Situaci ale komplikuje vyšší počet žáků ve třídách, nedostatečné personální zajištění inkluze, nárůst počtu dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami a nárůst počtu dětí a žáků s OMJ i náročná administrativa tížící vyučující i vedení škol.

Problémem je nárůst rozdílů mezi dětmi a žáky, například v důsledku rostoucího podílu

děti a žáků s OMJ a hrozících komplikací v podobě vzniku skupinek hovořících mezi sebou při výuce cizím jazykem. Školy tato rizika sledují a snaží se předcházet jejich vzniku. K úspěšné snaze o jejich eliminaci však potřebují systémovou podporu v oblasti metodiky výuky a péče o děti a žáky s OMJ, potřebují také plně funkční personálně posílená školní poradenská pracoviště.

Identifikované příčiny problémů jsou systémové, celospolečenské. Stávající kapacita škol je naplněna, na trhu práce je nedostatek kvalifikovaných pedagogů i potřebných specialistů pro podporu inkluze, a je proto náročné vyhovět rostoucím nárokům moderního inkluzivního vzdělávání.

Možné řešení:

Moderní inkluzivní vzdělávání vyžaduje snížení počtu žáků ve třídách, využití dalších pracovníků podporujících inkluzi a poskytnutí individuálně cíleného diferencovaného přístupu ke vzdělávání, odpovídajícího požadavkům talentovaných, průměrných i znevýhodněných žáků. V oblasti inkluze je dále nezbytné podporovat především spolupráci škol, poradenských pracovišť a rodičů žáků. Je potřeba věnovat se více komunikaci se zákonnými zástupci, vysvětlovat postupy škol, které by měly být vždy v nejlepším zájmu dítěte/žáka. Pro tyto situace je vhodné posílit např. u výchovných poradců vzdělávání v komunikačních dovednostech nebo v oblasti mediace. Velmi významná je také aktivní podpora dětí a žáků s OMJ. Důležitým klíčem k překonání existujících výzev je navázání a maximální využití kvalitní spolupráce rodičů a školy při oboustranném respektování svých rolí. Nezbytná je také podpora DVPP v oblasti inkluze včetně sdílení doporučení na kvalitní a zároveň prakticky zaměřená školení. Podpora ve formě využívání dotací, např. financování potřebných pracovních pozic ze Šablon je i nadále potřebná a vítaná, dlužno však podotknout, že školy by uvítaly především stálá místa placená ze státního rozpočtu, či z rozpočtu zřizovatele. To by školy osvobodilo od administrativy spojené s administrací nezbytných dotací a grantů. (V rámci podpory rovných příležitostí a rozvoje potenciálu každého dítěte a žáka v moderní digitální době se jeví jako vhodná také podpora prevence a osvěty v oblasti patologických jevů v online prostředí, a to u žáků, rodičů i vyučujících.)

Spolufinancováno
Evropskou unií

Projekt MAP lze využít především ke sdílení informací, k posílení spolupráce škol mezi sebou, s rodičovskou veřejností, podpoře psychosociální pohody dětí a žáků, či k zajištění společného vzdělávání pedagogů více škol v oblastech relevantních pro rozvoj potenciálu každého dítěte a žáka.

Podpora pedagogických a didaktických kompetencí pracovníků ve vzdělávání a podpora managementu třídních kolektivů

Mateřské a základní školy

<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> + Zkušenosti škol s DVPP a ochota pedagogů ke vzdělávání se a dalšímu osobnímu rozvoji. + Podpora zřizovatele a široká nabídka vzdělávacích aktivit. + Přítomnost zkušených ředitelů škol i pedagogů v území MAP. + Spolupráce s gymnázii (u ZŠ). + Spolupráce s fakultami UK (ZŠ). 	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Značné vytížení pedagogů i vedení škol (školy jsou zatíženy zvětšující se administrativní agendou, nedostatečně personálně zajištěnou inkluzí, ale také realizaci rozličných dotačních projektů), hrozí syndrom „vyhoření“. - Cenová náročnost DVPP a malá zastupitelnost pedagogů (nejmenší u MŠ) je umocněna nedostatkem kvalifikovaných pedagogů na trhu práce. - Nedostatečná kvalita realizovaného DVPP. - Malé využití aktivit MAP ze strany MŠ.
<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Místní akční plánování, sdílení, společné vzdělávání a rozvíjení kultury školního prostředí. ? Vybudování spolehlivého kanálu informujícího pedagogy o možnostech dalšího vzdělávání. ? Využití aktivit Šablon OP JAK, IDZ či jiných dotačních programů a široké nabídky dostupného DVPP, metodická podpora MŠMT (a projektů realizovaných NPI ČR). 	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Vyšší nároky na ředitele škol i na pedagogy, jak po stránce administrativní, tak po stránce psychické zátěže a náročnosti práce mohou vést k rozvoji syndromu „vyhoření“. ! Zmenšující se ochota i časové možnosti pedagogů využívat DVPP. ! Odchody kvalifikovaných pedagogů. ! Malý počet kvalifikovaných zájemců (pedagogů) o výuku fyziky, matematiky a informatiky.

Analytický popis současného stavu identifikující problémové jevy:

Podpora pedagogických a didaktických kompetencí pracovníků ve vzdělávání a efektivní management třídních kolektivů jsou klíčové pro kvalitní vzdělávací proces. Školy v území usilují o kontinuální profesní rozvoj a vzdělávání pedagogů, a to prostřednictvím dílčích školení, workshopů či certifikovaných kurzů. Management třídních kolektivů školy podporují prostřednictvím snahy o vytváření pozitivního klimatu tříd i celé školy, to

zahrnuje nejen práci s dětmi a žáky, ale také rozvoj školních poradenských pracovišť a kontinuální péči o rozvoj školních poradců. Ti jsou vzdělávání v oblasti řešení konfliktů mezi žáky, definování jasných pravidel chování a řešení případných kázeňských nedostatků.

Ve své činnosti se mateřské školy potýkají s překážkami v podobě malé konkurenceschopnosti učitelských platů v předškolním vzdělávání, nízkou prestiží učitelského povolání ve společnosti, snahou některých rodin o přenesení odpovědnosti za výchovu dítěte na školy a s obtížnou komunikací s některými dětmi i rodiči. Nároky kladené na školy ještě umocňuje setrvalý nárůst počtu dětí a rodičů s OMJ.

Mateřské školy by uvítaly pomoci v oblastech podpory digitalizace (vybavení i IT kompetencí pedagogů), alespoň částečné podpory speciálního pedagoga, logopeda aj., vzdělávání dětí cizinců, předcházení syndromu vyhoření a zvládání krizových situací. Mateřské školy by uvítaly pomoc při větším využití prvků mentoringu a koučinku v systému spolupráce mezi školami v území, při setkávání pedagogů – sdílení a výměně zkušeností a při podpoře začínajících ředitelů a pedagogů.

Základní školy se potýkají s nedostatkem kvalifikovaných zájemců o výuku informatiky, fyziky a matematiky, malou konkurenceschopností učitelských platů, s přetížením pedagogů, nárůstem žáků i rodičů s OMJ, s nedostatkem školních psychologů i navazující psychologické/psychiatrické péče (mimo školy) pro žáky s vážnějšími problémy. Některým školám chybí vhodné prostory pro výuku zejména u tělesné výchovy a polytechniky, což klade vysoké nároky na schopnosti a kreativitu učitelů daných disciplín, kteří musejí vyučovat s nedostatečným zázemím. ZŠ Vodičkova potřebuje pomoc se zřízením ateliéru VV (škola s rozšířenou výukou VV potřebuje ateliér s odpovídajícími světelnými podmínkami) – „konkrétně jde o vybudování střešního okna do podkroví, požadovaného od roku 1998“.

Základní školy by uvítaly pomoc v oblasti zajištění přítomnosti potřebných odborníků z praxe (např. speciálního pedagoga, psychologa), při zlepšování spolupráce s PPP a SPC, prevenci syndromu vyhoření a zvládání krizových situací, podpoře vzdělávání žáků s OMJ,

snížování administrativní zátěže.

Možné řešení:

Možné řešení spočívá ve využití místního akčního plánování a projektu MAP IV k zajištění odpovídajícího společného vzdělávání pedagogů z více škol v území, účastníci vzdělávání následně mohou šířit poznatky na domovských školách. Platforma MAP je vhodná také k podpoře rozvoje kultury školního prostředí a dobrého klimatu tříd, k podpoře rozvoje vzájemné spolupráce, sdílení, přenosu dobré praxe mezi školami i dalšími relevantními organizacemi. Vhodné je také využití MAP k posílení prevence rozvoje syndromu vyhoření u pedagogů, zvýšení povědomí o duševní hygieně, relaxačních technikách a zvládnání stresových situací a také ke sdílení důležitých informací, např. o možnostech metodické podpory či podpory prostřednictvím dílčích dotačních programů. V rámci MAP IV budou realizovány aktivity pro pedagogy věnující se prevenci šikany u žáků ZŠ, práci s vícejazyčnou heterogenní třídou, rovným příležitostí, práci s třídním kolektivem a riziků online prostředí. Dětem a žákům budou nabídnuty odpovídající synergicky působící aktivity, podporující demokratické myšlení, sociální a občanské kompetence.

Implementace těchto opatření může výrazně přispět k rozvoji pedagogických a didaktických kompetencí pracovníků ve vzdělávání a efektivnímu managementu třídních kolektivů, což následně vede ke zlepšení kvality vzdělávání a spokojenosti všech zúčastněných stran.

6 Analýza SWOT 3 v dalších oblastech relevantních pro oblast vzdělávání

V této kapitole jsou uvedeny postřehy, vycházející ještě ze zjištění předcházejícího projektu MAP III. Ty se týkají oblastí čtenářské a matematické gramotnosti, které již nejsou v MAP IV akcentovány. Jsou však stále relevantní, a proto jsou v analytické části MAP IV s drobnými aktualizacemi ponechány.

Čtenářská pregramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte a žáka

Mateřské školy

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> + Odborně způsobilí a motivovaní pedagogové. + Didaktické pomůcky. + Spolupráce s dalšími aktéry. 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Velký počet dětí s OMJ či logopedickými problémy, velké rozdíly mezi dětmi. - Oslabené poslechové i verbální dovednosti dětí. - Spolupráce s rodiči - zpětná vazba. - Nedostatek pedagogů a asistentů.
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Společné vzdělávání pedagogů. ? Individuální práce s dětmi. ? Účast na více projektech zaměřených na čtenářskou gramotnost – projektové dny. ? Společná četba. ? ČJ pro cizince. ? Intenzivní prožitkové učení. ? Zvýšení počtu asistentů. 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Zvyšování počtu dětí ve třídách (nárůst počtu žáků s potřebou SVP či s OMJ). ! Pasivní formy zábavy dětí a nadužívání digitální technologie (klesá schopnost soustředění se). ! Nezáměr rodičů. ! Nedostatečně odborně připravení pedagogové – nedostatek pedagogů. ! Nedostatek asistentů pedagoga.

Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte a žáka

Základní školy

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> + Zvýšený počet hodin jazykového vyučování ve třídách s RVJ. + Čtenářské dílny, čtenářské kluby, (recitační) soutěže a besedy se spisovateli, šk. knihovny, práce se čtenářskými deníky. + Motivování pedagogové – vhodné DVPP. 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozdílné přístupy k výuce žáků 1. a 2. stupně. – Méně diferenciací výuky na 2. stupni. – Méně individuální podpory žáků s SVP na 2. stupni. – Nižší počet hodin jazykové výuky v matematických třídách. – Čtení s porozuměním a porovnávání informací z různých zdrojů. – Vytíženost pedagogů.
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Účast na více projektech zaměřených na čtenářskou gramotnost – projektové dny. ? Společné vzdělávání pedagogů. ? Rozvoj motivace ke čtení a čtenářství – organizace besed, workshopů apod. ? Zvýšení počtu asistentů+posílení ŠPP, alternativní metody výuky. ? Spolupráce s gymnázii, knihovnami atd. ? Doučování. 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Zvyšování počtu žáků ve třídách (nárůst počtu žáků s potřebou SVP či s OMJ). ! Nedostatek asistentů pedagoga. ! Nedostatečně odborně připravení pedagogové – nedostatek pedagogů. ! Přílišný tlak na digitalizaci výuky.

Analytický popis současného stavu identifikující problémové jevy:

Počátky problémových jevů lze pozorovat již v předškolním vzdělávání. Problémem je vysoký počet dětí ve třídách, rostoucí počet dětí s OMJ a zvyšující se počet dětí s opožděným vývojem řeči. Závažnou hrozbou pro kvalitu předškolního vzdělávání je, když ve třídě vzniknou skupinky dětí, které spolu komunikují cizím jazykem a v důsledku toho nemají dostatečnou motivaci k rozvíjení českého jazyka a zapojení se do života třídy. Stav čtenářské gramotnosti je odlišný u dětí z českého prostředí, kde je na odpovídající úrovni, a u dětí s OMJ. Děti s OMJ v posledních letech přibývá. U dětí z českého prostředí je patrný nárůst počtu dětí s logopedickými vadami.

Mateřské školy se zaměřují na včasný screening a poskytování odborné pomoci a vedení prostřednictvím logopedického asistenta. Míra kompenzace je však ve velké míře závislá na ochotě rodiče s dítětem pracovat v domácím prostředí. Děti přicházející do MŠ často nejsou zvyklé naslouchat čtenému textu, proto mají problémy s udržení pozornosti a s porozuměním textu. V této souvislosti mají některé děti i menší představivost a fantazii. Problémem je nejen nedostatek času rodičů na práci a komunikaci s dětmi, ale i nadužívání digitálních technologií dětmi, které někdy preferují digitální pasivní formy zábavy. Tento obecný trend zhoršilo v nedávné době nedostatečné využívání logopedické nápomoci.

U současné žákovské populace následně spatřujeme velkou míru nesoustředění (nejen žáci s SPU), která jim znemožňuje dostatečně kvalitně pracovat s textem v rámci jakéhokoli předmětu. Žáci také obvykle získané informace jen hromadí a vzájemně je dál neprovazují, při trávení volného času obvykle velká část dětí dává přednost sledování TV, videí, youtube apod. V důsledku to vede k jejich přílišné orientaci na zpracovávání textů pomocí moderních digitálních technologií bez vlastní tvořivosti. V oblasti čtenářské gramotnosti je většina škol na dobré úrovni, ale u některých jednotlivců z řad žáků musí školy často řešit a překonávat vážný nezáměr o rozvoj této gramotnosti. Celkově lze říci, že většina žáků čte s porozuměním a umí pracovat s textem, větší problémy vykazují v této oblasti žáci s OMJ a žáci cizinci. Těmto žákům školy nabízejí rozličné formy pomoci (odpolední čtenářské kluby pro žáky s OMJ, SPU).

Možné řešení:

V oblasti předškolního vzdělávání jde o podporu spolupráce s klinickou logopedkou, poskytování DVPP zaměřeného na praktickou i metodickou podporu, DVPP v oblasti logopedické nápravy, proškolení pedagogů v oblasti výuky ČJ pro cizince, v oblasti začleňování a vzdělávání dětí s OMJ, motivaci rodičů i dětí k domácí práci s knihou. Jednou z možností nápravy je důraz na intenzivní prožitkové učení v souvislosti se čteným slovem – časté zapojení dramatických a logopedických chvil, návštěvy muzeí, divadel,

galerií, koncertů. V současné době je možné dětem zprostředkovat výborné edukativní programy, které jsou postavené na prožitku, rozvoji fantazie, názornosti a obohacují tak děti i s OMJ, SVP, ale i děti všestranně nadané. Vzhledem k velkému rozdílu v chápání dětí časté zařazování individuální práce s dětmi v této oblasti.

Ideálním univerzálním řešením by bylo snížení počtu dětí / žáků ve třídách, zajištění potřebné personální podpory výuky a navázání efektivní spolupráce s rodiči dětí a žáků při vytváření podnětného domácího prostředí. Předpokládáme, že výrazný pozitivní dopad bude mít personální a finanční podpora škol při realizaci motivačních aktivit, finanční podpora pro rozvoj knižního fondu, mzdové prostředky na knihovnici či podpora činnosti školních klubů realizujících například dramatickou a mediální výchovu. V oblasti základního vzdělávání se jeví jako zvláště vhodné zajistit nejen dostatek pedagogů a asistentů, ale také finanční prostředky i veškerou potřebnou pomoc školním poradenským pracovištím. Školy do značné míry trpí právě nedostatečným personálním zajištěním v této oblasti, potřebují proto stabilní zajištění přítomnosti odborných pedagogických profesí - psychologů, speciálních pedagogů atp.

Matematická pregramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte a žáka

Mateřské školy

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> + Dostatek didaktických pomůcek. + Prolínání matematické pregramotnosti ve všech činnostech během dne. + Tvořivost a kreativita pedagogů. 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná metodická příprava začínajících pedagogů. - Nejasné určení rozsahu znalostí dítěte předškolního věku. - Při vzdělávacím procesu není dostatek prostoru k individuální práci s dětmi. - Velký počet dětí s OMJ a SVP. - Vyšší počet dětí ve třídě. - Denní činnosti nejsou vždy přiměřené věku (zralosti) dětí. - Dostupný didaktický materiál je obvykle pro frontální metody práce, k individuální používají školy jen pracovní listy (těch je ale dostatek).
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Pokračování pravidelného vzdělávání pedagogického personálu. ? Sdílení zkušeností s kolegyněmi z jiných škol (workshopy...). ? Spolupráce s jinými MŠ ve formě „Metodického kabinetu“. ? Nákup didaktického materiálu pro práci v malých skupinkách. ? Inspirovat děti k hledání řešení. 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Chybné chápání matematických dovedností jako mentorování čísel. ! Nerespektování věkových zvláštností u dětí. ! Chybná diagnostika speciálních potřeb dítěte (dyskalkulie, porucha pozornosti, porucha řeči, porucha soustředění). ! Nedostatečné personální zajištění heterogenních a „multikulturních“ tříd. ! Nedostatečná příprava studujících učitelek mateřských škol. ! Pasivní vzdělávání. ! Tlak rodičů na výkon, nikoliv na prožitek. ! Nedostatek těch opravdu kvalitních DVPP.

Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte a žáka

Základní školy

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> + Třídy s rozšířenou výukou matematiky. + Péče o talenty i žáky se SVP. + Spolupracující tým učitelů matematiky (vzájemné sdílení, podpora začínajících učitelů prostřednictvím tandemové výuky). 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Velká část žáků má problém s řešením slovních úloh – souvislost se čtenářskou gramotností. - Rozdílné přístupy k výuce žáků 1. a 2. stupně, méně diferenciací výuky na 2. stupni, méně individuální podpory žáků SVP na 2. stupni. - Nižší hodinová dotace ve třídách s RVJ. - Využití prvků formativního hodnocení. - Nedostatečné vybavení ICT. - Malá propojenost matematiky s praxí nemotivuje žáky k zájmu o ni. - OMJ nerozumí slovním úlohám.
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ? Hledání nových metod práce (outdoorové aktivity a práce s heterogenními skupinami žáků, tvorba námětů a metodik). ? Spolupráce s Katedrou matematiky a didaktiky matematiky na Pedagogické fakultě UK v Praze (asistentké a pedagogické praxe, výzkumné projekty, semináře a konference). ? Účast učitelů matematiky na seminářích a konferencích zaměřených na didaktiku matematiky. ? Navýšení počtu asistentů. ? Doučování. 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> ! Velké rozdíly mezi žáky ve třídě a z toho plynoucí náročnost přípravy na výuku a výuky samotné. ! Zvyšování počtu žáků ve třídách, nedostatek asistentů pedagoga, nedostatečně odborně připravení pedagogové. ! Únava plynoucí ze snahy o udržení požadované kvality matematického vzdělávání v omezené hodinové dotaci s ohledem na zvyšující se individuální vzdělávací nároky v souvislosti s inkluzí. ! Nedostatek nabídky kvalitního a prakticky vedeného DVPP pro zajištění diferencované výuky (minimální výstupy ve třídě s běžným ŠVP). ! Přetížení žáků rozsahem učiva.

Analytický popis současného stavu identifikující problémové jevy:

Identifikované příčiny problémů do značné míry prostupují z oblasti čtenářské gramotnosti a pregramotnosti také do oblasti matematické gramotnosti. Žáci nerozumí zadáním slovních úloh, přečtené věty zapomínají, nechápou, na jakou otázku mají hledat odpověď. Situaci komplikuje také rostoucí počet žáků s OMJ a SVP a nízká motivace k zájmu o matematiku. Lze říci, že již na vstupu do základního vzdělávání mají někteří žáci nízkou úroveň předmatematické představivosti dětí a logického myšlení dětí – pravděpodobně to souvisí s nadměrným využíváním moderních technologií u dětí předškolního věku. Náročnost přípravy na výuku i výuky samotné zvyšují také velké rozdíly znalostí dětí a žáků (tyto rozdíly umocňuje přítomnost faktorů jako OMJ, SVP atd.). Velmi podstatná je zde úloha školního speciálního pedagoga, který s vybranými dětmi pracuje individuálně, ale jeho kapacita neumožňuje zapojení většího počtu žáků, situace je tak často řešena doučováním a pedagogickou intervencí.

Možné řešení:

Učitelé matematiky usilují o udržení nastaveného standardu matematického vzdělávání ve všech školách, účastní se seminářů zaměřených na rozvoj matematické gramotnosti a uvítali by více příležitostí pro vzájemné sdílení zkušeností (např. ukázkové hodiny), modernější vybavení učeben pro názornou výuku matematiky (individuální didaktické pomůcky, modelování na ICT). Podstatným přínosem v této oblasti je kontinuální podpora navýšení úvazku školního speciálního pedagoga (např. prostřednictvím Šablon), kvalitní DVPP orientované na nové formy a metody práce, kontinuální podpora v oblasti materiálního a softwarového vybavení škol, případně také podpora motivace při náboru kvalifikovaných pedagogů.

Ke zvýšení zájmu žáků o matematiku může pak napomoci zejména kladení většího důrazu na mezipředmětové vztahy při výuce, využití moderních pomůcek a IT při výuce. Řešení je podobné jako v případě čtenářské gramotnosti. Jde o podporu logického myšlení, her a matematických soutěží.

6.1 Doplnující poznatky provázané s uplatněním všech žáků a se sociální inkluzí

Rozvoj sociálních a občanských kompetencí, rozvoj kulturního povědomí a vyjádření dětí a žáků:

Kulturní povědomí a vyjádření lze definovat jako „uznání důležitosti tvůrčího vyjadřování myšlenek, zážitků a emocí různými formami, včetně hudby, divadelního umění, literatury a vizuálního umění.“ Kulturu lze chápat jako neoddelitelnou součást lidské komunikace a vyjadřování, neboť ke klíčovým znalostem a dovednostem, se kterými je rozvoj kulturního povědomí spjat, patří:

Komunikace v mateřském jazyce (Komunikace v mateřském jazyce je schopnost vyjadřovat a tlumočit představy, myšlenky, pocity, skutečnosti a názory v písemné i ústní formě)

Komunikace v cizích jazycích (Komunikace v cizích jazycích obecně vyžaduje stejné základní dovednosti jako komunikace v mateřském jazyce, vyžaduje takové dovednosti, jako je pochopení jiných kultur a jejich zprostředkování)

Schopnost učit se (Tato schopnost zahrnuje povědomí o vlastních postupech učení a vlastních potřebách, schopnost rozpoznávat dostupné možnosti a překonávat překážky za účelem úspěšnosti procesu učení.)

Smysl pro kulturní povědomí a vyjádření (Uznání důležitosti tvůrčího vyjadřování myšlenek, zážitků a emocí různými formami, včetně hudby, divadelního umění, literatury a vizuálního umění)

Sociální a občanské schopnosti (Tyto schopnosti zahrnují osobní, mezilidské, mezikulturní, sociální a občanské schopnosti)

Kultura a kulturní projev jsou významně propojeny s dovednostmi uvedenými v tomto výčtu, ale také s dalšími gramotnostmi – zejména jazykovou a čtenářskou. Můžeme také hovořit o gramotnosti kulturní. Aktivitu k jejímu rozvoji je vhodné realizovat od útlého dětství, kdy se začínají utvářet návyky, postoje a žebříček hodnot.

Vedle základních uměleckých škol se na aktivity rozvíjející „kulturní gramotnost“ dětí a žáků zaměřuje i celá řada dalších organizací se sídlem v Praze 1: divadla, knihovny,

galerie, hudební a pěvecké sbory a soubory, umělecké (výtvarné, hudební, keramické, rukodělné ad.) kroužky, instituty, atd. Všechny tyto organizace s různou intenzitou nabízejí programy tematicky spjaté s jim blízkými tématy. Zejména školy jejich nabídku využívají. Pedagogové ovšem vidí problém v obrovské nabídce akcí a aktivit, nedostupnosti některých informací a potřebou „jít za aktivitami“ (rizika spojená s pohybem dětí a žáků mimo objekt školy), přičemž by ocenili, aby se více aktivit odehrávalo ve školách („aktivity přijdou do výuky do škol“). Kulturní organizace v území Prahy 1 mají o spolupráci (nejen) s místními školami zájem a jsou i ochotny k organizaci akcí školám tzv. „na klíč“.

K rozvoji kulturní gramotnosti u dětí a žáků přispívají také akce organizované MČ, případně HMP – ve vazbě na zajímavá historická výročí.

Polytechnické vzdělávání

Polytechnické vzdělávání (PV) má zejména v mateřských školkách dlouhodobou historii, byť jde o relativně nový výraz (se značným marketingovým potenciálem). MŠ v území Prahy 1 realizují s dětmi různorodé aktivity, které s polytechnickým vzděláváním jednoznačně souvisí. Polytechnika v MŠ je zcela běžně zapracována do ŠVP a spolu s aktivitami pro rozvoj čtenářské gramotnosti, kulturního povědomí a dalších tvoří vzájemně provázaný tematický celek. PV v MŠ je založeno na prožitkovém učení, zahrnuje práci dětí s rozličnými materiály, pěstitelské a chovatelské práce, využití běžně dostupných stavebních apod. Zahrnuje tak aktivity vedoucí k rozvoji jak jemné, tak hrubé motoriky. Nejde však o oblast pouze intuitivní, ale stejně jako rozvoj v ostatních gramotnostech a kompetencích, je nutno jej provádět řízeně. Některé MŠ (např. MŠ Opletalova) spolupracují při plánování a realizaci PV s externími odborníky, kteří na trhu nabízejí vzájemně provázané programy (např. Malá technika, z.ú., Technické školky apod.). Externí odborná podpora může při správné volbě dodavatele výrazně zvýšit kvalitu PV a obohatit znalosti a dovednosti dětí i pedagogů. Dle sdělení MŠ je nutno průběžně odstraňovat přítomná omezení v podobě nedostatečného materiálního vybavení a podpory znalostí a dovedností pedagogických pracovníků v MŠ, vč. využití dostupných informačních a znalostních zdrojů (kterých je i v důsledku EU fondů velké množství různé

kvality, úrovně a dostupnosti). Pozitivním jevem je bezesporu tvořivost, zvědavost a připravenost učitelek MŠ.

K rozvoji znalostí a dovedností dětí a žáků v oblasti polytechnického vzdělávání přispívají také aktivity stálé Školy v přírodě a ŠJ v Česticích (dále jen ŠvP Čestice), jejímž zřizovatelem je MČ Praha 1, ale nachází se v Jihočeském kraji, nedaleko města Strakonice. Prvky environmentálního vzdělávání a polytechnické výchovy jsou zde pevně zakotveny ve školním vzdělávacím programu. Aktivity, které jsou během dopoledne zajišťovány vlastními pedagogy ŠvP Čestice, jsou určeny jak dětem z mateřských, tak žákům základních škol.

V základních školách je oblast PV lehce odlišná. V minulosti bylo zcela běžné, že byly ve školách vybavené dílny a učebny pro odbornou výuku. V důsledku zvýšených nároků na kapacitu škol, materiálně technickou a finanční náročnost odborného vzdělávání a v důsledku zvyšujících se kvalifikačních požadavků na odborné pedagogy, byly tyto prostory postupně přebudovávány na kmenové třídy, případně k jiným účelům. V současné době sílí tlaky na znovuoživení zájmu o (vybrané) odborné obory a vzdělávání na úkor vzdělávání všeobecného. Tyto tendence jsou odezvou na současné dění na trhu práce, kde je (a pravděpodobně i v budoucnu bude) nedostatek pracovníků v technických oborech. A to jak absolventů středního, tak vyššího a vysokoškolského odborného vzdělávání.

7. Popis stavu rovných příležitostí a potřeb škol při rozvoji potenciálu každého dítěte a žáka

Úvod

Jedním z obecných cílů projektů místního akčního plánování rozvoje vzdělávání je popsat a pochopit stav rovných příležitostí v oblasti vzdělávání na daném území a načrtnout vizi či doporučení, kterými kroky lze rozvoj rovných příležitostí k maximálnímu rozvoji každého dítěte a žáka podporovat. Důraz je kladen v souladu se zadávací dokumentací projektu především na potřeby rozvoje inkluzivního vzdělávání.

Popis stavu rovných příležitostí v území je aktualizován členy pracovní skupiny pro rovné příležitosti na základě dosavadních poznatků a zkušeností nahromaděných během celého období místního akčního plánování, poznatků vyplývajících z dílčích šetření realizačního týmu, zřizovatele, dalších dostupných zdrojů. Významným vstupem jsou poznatky vzešlé z diskusí uvnitř pracovních skupin projektu, a z podnětů škol, zapojených do projektu MAP.

Společenský a historický kontext

Česká republika patří k zemím s nejnižším věkem rozdělování žáků do různých typů škol. Samotná možnost volby školy byla uzákoněna po roce 1989. K rostoucí diferenciaci základního vzdělávání přispěla také kurikulární reforma, která od roku 2007/2008 školy vybízela k profilaci prostřednictvím školních vzdělávacích programů. Existence různě profilovaných škol byla v té době veřejností přijímána pozitivně. Cílem bylo podpořit rozvoj nadaných dětí a žáků a úspěšně konkurovat rozvinutým ekonomikám. Postupem času se ale do pozornosti odborníků dostal důraz na rovnost v oblasti vzdělávání a následně také důraz na podporu inkluzivních forem kvalitního vzdělávání, umožňujících bezproblémové začlenění osob, jakkoliv znevýhodněných. Odchody do výběrových škol začaly být postupně nahlíženy spíše v souvislosti se socioekonomickým zázemím žáků, než schopnostmi či předpoklady. Bylo poukazováno na z tohoto vyplývající nežádoucí nárůst nerovnosti mezi lidmi a pokles sociální soudržnosti. Měnila se také obecně sdílená představa o kvalitním vzdělávání.

V obecné rovině lze pozorovat přesun pozornosti od tvrdých kvantitativně měřitelných kritérií vzdělávání (efektivita, excellence) k měkkým ukazatelům, jako je klima školy, klima třídy, výukové metody, vedení školy či vzájemné vztahy. Větší pozornosti odborníků se nyní dostává samotným podmínkám a procesům vzdělávání. Sledována jsou kvalitativní kritéria. Kvalitní škola tak podle současných představ dosahuje výborných výsledků prostřednictvím kvalitních podmínek a procesů vzdělávání, podporujících rovnost a sociální inkluzi napříč společnostmi.

V souladu se závazky České republiky plynoucími z členství v Evropské unii je v České republice aktivně podporována rovnost v oblasti vzdělávání. Jde především o rovný přístup ke vzdělávání a rovnost v oblasti použití vhodných procesů, metod práce a dobrého klimatu škol, které mají ve výsledku umožnit rozvinout plně potenciál každého dítěte a žáka. A to bez ohledu na jeho zdravotní či socioekonomická znevýhodnění. Moderní vzdělávání již nemá být integrativní, ale inkluzivní. Prováděno má být formami, které jsou pro všechny zúčastněné obohacující.

Současný stav

Současný stav rozvoje potenciálu každého dítěte v mateřských školách je přiměřený věku dětí. K dětem je přistupováno individuálně. Pedagogové se snaží respektovat potřeby a individuální osobnost každého dítěte. Školy doplňují rodinnou výchovu a v úzké vazbě spolupracují s rodiči. S pomocí rodičů školy usnadňují dítěti jeho další vzdělávání, rozvíjí osobnost a učí chápat okolní svět. Škola, ač je vzdělávací institucí, přebírá (bohužel) i výchovu dětí, na které rodiče nemají dostatek času. Nezřídka rodina deleguje na mateřskou školu své výchovné povinnosti. Pedagogický personál se tak po nástupu dětí do MŠ potýká s velmi odlišnou úrovní návyků a schopností dětí v dané věkové skupině, což klade na každou učitelku nemalé nároky.

Situaci ztěžuje narůstající počet dětí s OMJ, často bez znalosti českého jazyka. Tyto děti procházejí zdoluhavou a obtížnou adaptací na nové prostředí, při vysokém počtu dětí ve třídě to učitelkám celkově ztěžuje výchovně vzdělávací práci. Situace je nejobtížnější v těch případech, kdy se rodiče nedokážou s učitelkami domluvit česky ani anglicky. V těchto situacích školám může pomoci funkce školního (i dvojjazyčného) asistenta.

V rámci pedagogické diagnostiky se daří tyto děti ve spolupráci s PPP podporovat například i v rámci 3. stupně podpory a realizovat pro ně, nad rámec ŠVP, aktivity pro rozvoj řeči a komunikace. Školy hledají odborníky v této problematice, potřebují s nimi navázat užší spolupráci a získat tak metodickou pomoc. Všechny MŠ intenzivně usilují o rozvoj dětí s OMJ a o zapojení jejich rodičů do vzdělávacího procesu.

V MŠ Opletalova je třída zřízená dle § 16, osvědčila se zde především snadná prostupnost mezi speciální třídou a běžnými třídami – děti podle svých možností mohou přestoupit i v průběhu školního roku. Toto řešení umožňuje realizovat inkluzi s maximálním ohledem na prospěch dítěte.

Mateřské školy potřebují DVPP v oblasti speciálních potřeb dětí a metodického vedení, potřebují hledat nejvhodnější formy a metody práce s dětmi cizinci ve spolupráci s odborníky v oboru.

Základní školy jsou proinkluzivní. Dle svých reálných možností usilují o maximální podporu rozvoje potenciálu všech žáků, nadaných i znevýhodněných, využívají k tomu podporu školních poradenských pracovišť. Potenciál je rozvíjen především u těch žáků, kteří o seberozvoj a vlastní vzdělávání mají zájem. U žáků, kteří nemají zájem, vyvíjejí školy snahu o aktivní spolupráci s rodiči. Část rodičů, kteří nemají zájem, se ale nedaří podchytit.

Situaci komplikuje vyšší počet žáků ve třídách, nedostatečné personální zajištění inkluze, nárůst počtu dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami a s OMJ, a náročná administrativa tížící vyučující i vedení školy. Velmi náročné je, když dojde ke střetu (souběhu) výraznějších poruch s vyšším počtem žáků ve třídě nebo s větším počtem OMJ.

Vhodné by bylo u prvních stupňů snížit počet žáků na pedagoga, počet žáků ve třídě (či ve skupině). Školy dosahují dílčích úspěchů v oblasti rozvoje školních poradenských pracovišť, ukotvení systému péče o žáky se SVP a OMJ, při začleňování asistentů do výuky.

V oblasti čtenářské gramotnosti je většina škol na dobré úrovni, ale u některých jednotlivců z řad žáků musí školy často řešit a překonávat vážný nezáměr o rozvoj této gramotnosti. Celkově lze říci, že většina žáků čte s porozuměním a umí pracovat s textem, větší problémy vykazují v této oblasti žáci s OMJ a žáci cizinci. Těmto žákům školy

nabízejí rozličné formy pomoci (odpolední čtenářské kluby pro žáky s OMJ, SPU).

V oblasti matematické gramotnosti většina žáků zvládá bezpečně základy matematiky. Ale u jednotlivců se objevují i hlubší nedostatky. Problémy vznikají u žáků s SPU a žáků s (OMJ). Velké rozdíly jsou mezi oblíbeností matematiky a ve výsledcích žáků v matematice na I. a II. stupni. Na druhém stupni chybí více zaujatých a snaživých žáků. Žáci II. stupně potřebují větší podporu a jiné metody práce v hodinách. Otevírá se zde možnost zvýšit využití moderních didaktických metod pracujících s motivací žáků.

Všechny školy v území usilují o rozvoj v oblasti využívání moderních didaktických forem, nejčastěji jde o prožitkové učení, vyšší míru využití a zapojení moderní IT technologie do výuky, tandemovou (párovou) výuku, vrstevnické učení a kritické myšlení. Školy očekávají, že využití širší palety moderních didaktických forem zefektivní vyučovací proces, přispěje k vyšší motivaci dětí a žáků i k efektivnějšímu zvnitřnění získaných poznatků. Jako negativum vnímají vyšší časovou náročnost těchto metod.

Z projektu MAP IV by školy v tomto kontextu uvítaly podporu v oblasti DVPP, sdílení inspirativní praxe mezi školami na Praze 1 a externí podporu pro metodiky, vedoucí předmětových skupin apod.

Školy potřebují pomoc také s

- S finančním zajištěním dostatku asistentů a výchovných pracovníků.
- S prosazením systémových změn – snížení rozsahu přímé vyučovací povinnosti učitele, aby vznikl prostor pro kooperaci učitelů (např. tandemovou výuku), sebevzdělávání atd., a dále systemizovat pozice školního psychologa, spec. pedagoga a metodika prevence.
- V motivaci pedagogů k respektování individuálních možností žáků a jejich profesním rozvoji v oblasti formativního a slovního hodnocení.
- Školám chybí jasné postupy (metodika) pro práci s žáky s OMJ.

Hlavní poznatky a postřehy

Stav rovných příležitostí a podpora naplňování potenciálu rozvoje každého dítěte a žáka jsou v celém procesu místního akčního plánování sledovány od jeho prvopočátku. Sledovány jsou již několik let také při realizaci synergicky působících projektů

zjednodušeného financování, tzv. Šablon OP VVV/Šablon OP JAK.

V oblasti předškolního i základního vzdělávání přinesly výstupní dotazníky tz. Šablon velmi příznivé hodnocení v oblasti podpory sociálních a občanských dovedností a dalších klíčových kompetencí, související s uplatňováním a podporou rovných příležitostí ve vzdělávání a později také v reálném životě žáků a jejich fungování v demokratické společnosti. Do značné míry se zde pozitivně promítla aktivita MAP, realizace projektů zjednodušeného financování tzv. Šablon a také příznivá poloha MČ v centru území hlavního města, které blízkostí kulturních institucí vytváří příznivé klima pro rozvoj zmíněných kompetencí. Prostředí centra hlavního města má svá specifika, projevují se pozitivně v oblasti podpory péče o žáky s odlišným mateřským jazykem a v multikulturním prostředí metropole podporujícím znalost cizích jazyků.

Navzdory mnohým zlepšením přetrvaly některé problémové oblasti, např. sdílení a komunikace mezi školami či pedagogy různých škol navzájem, nebo bezbariérovost mateřských a v menší míře i základních škol. Identifikovaný podprůměrný stav v oblasti bezbariérovosti škol je závislý na realizaci bezbariérových stavebních úprav, instalaci výtahů a dalších technických prostředků. Vzhledem k využívání starších objektů v centru města je mnohdy realizace těchto úprav nejen drahá, ale často také problematická z hlediska památkové ochrany využívaných objektů. Problém je také s vhodnými prostory pro pobyt a pohyb dětí i žáků ve venkovním prostředí, komplikovaným přístupem ke vhodným zahradám atd.

Oblast rovných příležitostí v předškolním a základním vzdělávání je na území MČ Praha 1 ovlivňována mnoha faktory. Velmi významná je především poloha MČ v samotném centru hlavního města, které je sídlem mnoha klíčových úřadů, administrativních, správních i kulturních institucí. Toto území je zároveň důležitým dopravním uzlem i přirozeným ekonomickým, obchodním a správním centrem hlavního města, přitahujícím širokou škálu lidí ze všech sociálních vrstev, včetně velkého počtu cizích státních příslušníků. Rezidenční funkce tohoto území v čase ztrácí na významu, ale roste zde výrazně jak dojíždka (za prací), tak i transit osob.

Z pohledu demografického vývoje bychom mohli na první pohled ve světle dosavadních zkušeností předpokládat pokračování procesů přesunu obyvatelstva do okrajových částí

metropole, vylidňování centra a pokles poptávky po předškolním a základním vzdělávání, opak je ale pravdou. Narůstá využívání škol nerezidenty a dojíždka za vzděláváním.

Kapacity mateřských a základních škol na území hl. m. Prahy i okrajových oblastí Středočeského kraje jsou, krom území MČ Praha 1, téměř zcela naplněny a vyčerpány. MČ Praha 1 tak představuje strategickou rezervu, kterou díky výhodné poloze přirozeného administrativního i ekonomického centra celého regionu a jedinečné dopravní obslužnosti mohou tyto děti a žáci poměrně snadno využívat.

V celém území roste přirozeně, i v důsledku probíhajícího válečného konfliktu na Ukrajině, počet dětí a žáků cizinců, či dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem. Jejich rozložení napříč školami i třídami škol je sledováno, ovlivněno však je především externími faktory zahraničně politického a ekonomického charakteru.

Zmíněné sociodemografické faktory vedou mateřské i základní školy v území k velkému důrazu na inkluzivitu prostředí i poskytovaného vzdělávání, protože skladba dětí a žáků je zde velmi heterogenní. V území působí jak školy hlavního vzdělávacího proudu rozličného zaměření (cizí jazyky, matematika, péče o mimořádně nadané žáky – ZŠ nám. Curieových, péče o žáky s poruchami autistického spektra – ZŠ J. G. Jarkovského), tak školy speciální. Školy v území mají s inkluzivním vzděláváním již bohaté zkušenosti.

V oblasti předškolního vzdělávání komplikuje rozvoj potenciálu každého dítěte a žáka skutečnost, že příprava pedagogů na povolání má stále značné rezervy v oblastech a dovednostech potřebných pro inkluzivní vzdělávání. Z toho vyplývá nepřipravenost čerstvých absolventů pedagogických fakult na inkluzivní vzdělávání. Mateřské školy také nemají ze zákona zřízena školní poradenská pracoviště a intervence PPP v MŠ není povinná.

Mateřské školy musí vynaložit maximální úsilí, aby skloubily individuální potřeby dětí (nároky kladené ze strany rodičů) a nenarušila se organizace předškolního vzdělávání v celé škole. Problémem je nejen vyšší počet dětí na jednu učitelku (obecný nedostatek kvalifikovaných učitelů i kapacitně vhodných prostor pro výuku), ale také navyšující se počty dětí se SVP, včetně dětí s OMJ. Včasnou diagnostiku dětí komplikuje neochota některých rodičů ke spolupráci se školou (odmítají využít poradenská pracoviště, nebo nesdělují školám výsledná doporučení poraden), jazyková bariéra u rodičů s OMJ,

nedostatek odborníků a značné vytížení poradenských zařízení. Nejproblematictější je včasná diagnostika u předškolních dětí, obzvláště u těch, které vůbec neovládají český jazyk. Problémem je i nedostatečná znalost cizích jazyků u pedagogů MŠ. Potřebná je podpora mateřských škol při výuce ČJ, podpora péče o děti s OMJ, personální podpora.

Problematické je také personální zajištění inkluzivního vzdělávání, na pracovním trhu je nedostatek speciálních pedagogů, asistentů pedagoga, školních psychologů atd. Důvodem může být nízká finanční motivace k výkonu těchto pracovních pozic, nejistota a různorodost zdrojů pro jejich financování.

Rozvoj každého dítěte a žáka na základních školách může teoreticky v některých školách limitovat i úzká specializace školy, např. na rozvoj výjimečně nadaných žáků. V případě Prahy 1 tomu tak ale není, ZŠ nám. Curieových realizující program vzdělávání pro mimořádně nadané žáky, má proinkluzivní multikulturní klima. Nadaní žáci jsou v kmenových třídách integrováni a v odborných předmětech dle oblasti svého talentu mají možnost maximálně se rozvíjet. Péče o nadané žáky je zde realizována jako jeden z pilířů moderního inkluzivního vzdělávání, v souladu s platnou legislativou a s vyhláškou č. 73/2005 Sb.

V praxi rozvoj každého dítěte a žáka **komplikuje vyšší počet žáků na pedagoga, popřípadě vyšší počet žáků se SVP, včetně žáků s OMJ, zdlouhavá diagnostika a nedostatek asistentů pedagoga a dalších podpůrných i odborných pracovníků zajišťujících inkluzi.**

Průřezovým problémem je zde nedostatečná časová kapacita pedagogů, kteří jsou plně vytíženi.

Možným řešením tedy je:

- Snížení počtu dětí a žáků připadajících na jednoho pedagoga.
- Zrychlení diagnostiky a zlepšení spolupráce s poradenskými pracovišti.
- Podpora dětí a žáků s OMJ – včetně podpory komunikace s jejich rodiči.
- Personální podpora v podobě zajištění dostatečného množství a kvality pedagogů i pracovníků zajišťujících inkluzi.

Možnosti zlepšení

Pro překonání zmíněných nedostatků je žádoucí větší provázanost školských poradenských pracovišť a odborníků ve školách, vyšší využití nástrojů vzdělávání jako supervize či mentoring. Základním, a v omezené míře (dle možností) i mateřským, školám poskytují účinnou podporu pracovníci pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Podpora PPP je však limitována značným vytížením pracovníků, které má vliv na rychlost nalezení potřebného řešení. Školy i PPP spatřují naprosto shodně velkou překážku, kterou jsou přebujelé administrativní nároky a komunikační bariéry mezi jednotlivými aktéry (PPP, škola, rodič, psychiatrické ordinace, dítě/žák). Administrativa a výkaznictví převažují nad samotnou prací s dětmi, což přispívá k výše zmíněné časové náročnosti, ale působí negativně i na samotné pracovníky. Byrokratická omezení, časová náročnost práce a nedostatečné finanční ohodnocení taktéž působí na nedostatek pracovníků v PPP. Alespoň částečně Překlenout tuto situaci může pomoci společné DVPP zprostředkované školám v rámci projektu MAP IV, sdílení inspirativních praxí mezi školami na Praze 1 či externí podpora škol, např. pro metodiky, vedoucí předmětových skupin nebo vedení škol.

Inkluzivní vzdělávání je velkým tématem i pro rodičovskou veřejnost. Spolupráce škol s rodiči bývá nezdědka obtížná. Rodiče nemají kompletní informace, což ovlivňuje i jejich nároky a požadavky, které se ne vždy shodují s navrhovanými řešeními školy. **Školám tak přibývají další úkoly v podobě náročné komunikace s rodiči a obhajováním zvolených přístupů. Pro tyto situace se jeví jako vhodné posílit např. u výchovných poradců vzdělávání v komunikačních dovednostech a v oblasti mediace.** Je potřeba věnovat se více komunikaci se zákonnými zástupci a vysvětlovat postupy škol, které by měly být vždy v nejlepším zájmu dítěte/žáka.